

I. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Грибов М. Л.,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-2437-5598

Козаченко О. І.,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, професор кафедри
управління безпекою, правоохоронної
та антикорупційної діяльності Міжрегіональної
академії управління персоналом
ORCID ID: 0000-0003-1449-3670

УДК 343.14:351.745.7:343.974

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «КОНФІДЕНЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО» ТА «НЕГЛАСНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО»

Анотація. Сьогодні у законодавстві, підзаконних нормативно-правових актах, наукових джерелах та навчальній літературі спостерігається хаотичність у вживанні та тлумаченні термінів, пов'язаних із конфіденційним (негласним) співробітництвом, що справляє негативний вплив на правоохоронну практику. Уніфікація термінології вимагає відповідного обґрунтування, що і зумовлює необхідність цього дослідження.

Мета статті – визначити співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії і практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності.

Основними теоретичними результатами дослідження є чітке визначення взаємозв'язку та відмежування понять «конфіденційне співробітництво» і «негласне співробітництво». Основними практичними результатами дослідження є надання рекомендацій щодо вживання цих термінів у правотворчій діяльності.

За результатами дослідження зроблено наступні висновки.

У теорії та практиці кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності для позначення таємного використання послуг осіб, які погоджуються на засадах конспірації здобувати та надавати оперативним підрозділам необхідну інформацію, негласно ство-

рювати умови, потрібні для проведення певних дій, заходів, операцій, брати у них безпосередню участь тощо варто послуговуватися терміном «негласне співробітництво».

Під негласним співробітництвом пропонуємо розуміти таємну взаємодію між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів (оперативними працівниками, слідчими органів досудового розслідування, детективами НАБ України) та особами, залученими до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності й кримінального провадження. Зазначена взаємодія здійснюється на засадах конспірації: утаємничується не лише її зміст, а й сам факт.

Вживання терміна «конфіденційне співробітництво» допустимо в іншому значенні: взаємодія між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів та особами, залученими до виконання завдань правоохоронної діяльності, що здійснюється відкрито, але з утаємниченням змісту інформаційного обміну.

Ключові слова: негласне співробітництво, конфіденційне співробітництво, кримінальне провадження, досудове розслідування, оперативно-розшукова діяльність.

Постановка проблеми. З давніх часів правоохоронні, розвідувальні та контррозвідувальні органи усіх держав світу таємно використовували послуги осіб, які погоджувались на засадах конспірації здобувати та надавати їм необхідну інформацію, негласно створювати відповідні умови для проведення певних дій, заходів, операцій тощо. Незважаючи на стрімкий розвиток науки і техніки, значні досягнення в галузі інформаційних технологій, інтенсивну інформатизацію суспільства цей вид діяльності залишається основним засобом попередження та виявлення злочинів, а у багатьох випадках і їх розслідування. У різних країнах для його позначення використовують відмінні назви. І навіть вітчизняні науковці та практики послуговуються різними термінами при окресленні саме цього виду діяльності: конфіденційне співробітництво, негласне співробітництво, конфіденційне (негласне) співробітництво, агентурна робота, агентурно-оперативна робота, агентурний метод, робота з негласними працівниками тощо.

Розробники відомчих наказів та інструкцій неодноразово робили спроби впорядкувати вживання зазначених термінів, визначити їх співвідношення та сформулювати дефініції. Але у кожному з відомств це робилося на власний розсуд і, як правило, без наукового обґрунтування. Як наслідок – суттєві роз-

біжності в їх розумінні, суперечливість та неоднозначність норм правових актів. Вітчизняна наука також досі не виробила однозначних підходів до розуміння змісту відповідних понять.

Отже доцільно було б визначити зміст відповідних понять та сформувати юридичну концепцію розуміння сутності використання державними органами послуг осіб, які погодилися на засадах конспірації надавати цим органам необхідну допомогу.

Мета статті – визначити співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії і практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Для досягнення цієї мети першочергово звернемося до норм законів та підзаконних нормативно-правових актів, оскільки саме вони формують правові реалії, саме на них спираються працівники правоохоронних органів у своїй роботі.

Досліджуваний сегмент цієї роботи сьогодні ґрунтується на правах, що надає оперативним підрозділам ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників (п. 13 ч. 1); використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті 275 Кримінального процесуального кодексу України (п. 14 ч. 1);

отримувати від юридичних чи фізичних осіб безкоштовно або за винагороду інформацію про злочини, що готуються або вчинені, та про загрозу безпеці суспільства і держави (п. 15 ч. 1).

Крім того, ст. 11 зазначеного Закону («Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності») передбачає, що органи державної влади, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності зобов'язані сприяти оперативним підрозділам у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності.

За бажанням осіб їх співробітництво з оперативним підрозділом може бути оформлено письмовою угодою з гарантуванням конфіденційності співробітництва. Угоду про сприяння оперативним підрозділам в оперативно-розшуковій діяльності може бути укладено з дієздатною особою. Порядок укладання угоди визначається Кабінетом Міністрів України.

Отже законодавець, розкриваючи зміст досліджуваної діяльності, послугується двома основними термінами: «конфіденційне співробітництво» та «сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності». Їх визначень він не подає. При цьому, відсилання до норм КПК України щодо права використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті 275 цього Кодексу створює ілюзію того, що саме ця норма має містити визначення та розкривати зміст конфіденційного співробітництва. Але законодавець лише зазначає, що під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених цим Кодексом.

Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності за своїм змістом є ширшим, ніж конфіденційне співробітництво. Це, серед іншого, впливає з аналізу законодавчих норм. Зокрема, аналіз ч. 1 та 2 ст. 11 Закону України

свідчить, що суб'єктами сприяння ОРД можуть бути органи державної влади, підприємства, установи, організації (це їх обов'язок) та окремі особи (це їх право). Але як суб'єктів конфіденційного співробітництва з оперативними підрозділами у цій статті згадано лише осіб.

Крім того, сприяти здійсненню оперативно-розшукової діяльності можливо і не на конфіденційній основі, цілком відкрито та публічно. Так, засоби масової інформації постійно сприяють здійсненню ОРД, поширюючи інформацію, необхідну для встановлення місця знаходження осіб, оголошених у розшук, запобіганню вчинення злочинів тощо. Підприємства, установи та організації сприяють оперативним підрозділам, виділяючи спеціалістів, які можуть надати фаховий висновок у окремих сферах людської діяльності та забезпечують їх необхідними засобами. Окремі громадяни в межах сприяння оперативно-розшуковій діяльності можуть надавати оперативним підрозділам власні житлові та господарські приміщення, транспортні та інші технічні засоби тощо.

Співробітництво осіб з оперативним підрозділом вважають однією з частин (форм) сприяння оперативно-розшуковій діяльності. Таку думку, здебільшого, підтримують і опитані нами працівники оперативних підрозділів (93,5%).

У вітчизняній науковій та навчальній літературі таке співробітництво (особи та оперативного працівника) розглядається винятково як негласне (конфіденційне). Можливість гласного (відкритого) співробітництва осіб з оперативними підрозділами не досліджується. У підзаконних нормативно-правових актах про таке співробітництво не йдеться.

Це цілком логічно. Адже аналіз змісту зазначених нормативно-правових актів та практики їх застосування свідчить, що у разі розголошення (викриття) даних про факт співробітництва конкретної особи з оперативним підрозділом виконання нею завдань ОРД втрачає ефективність, а здебільшого і сенс

(рівень підтримки цього твердження оперативними працівниками становить 97,2%). При цьому зазначена особа наражається на суттєву небезпеку (81,6%). Адже виникає реальна загроза її життю, здоров'ю та майну з боку осіб, щодо злочинної діяльності яких вона надавала інформацію правоохоронним органам.

Саме тому співробітництво осіб з оперативними підрозділами здійснюється на засадах конспірації. Це передбачено нормативно-правовими актами усіх відомств, оперативні підрозділи яких уповноважені на здійснення ОРД. При цьому передбачаються не лише заходи з обмеження доступу до інформації про факт і зміст співробітництва (формальне засекречування інформації, фізичне обмеження доступу до неї, встановлення відповідальності за її розголошення), а й заходи дезінформації. До останніх, серед іншого, належать: розробка легенд, використання засобів маскування, документів оперативного прикриття, несправжніх імітаційних засобів, легендованої рольової поведінки.

Саме це зумовлює те, що для позначення співробітництва осіб із оперативним підрозділом використовуються прикметники «негласне», «конфіденційне». Законодавець у КПК України віддає перевагу терміну «конфіденційне співробітництво». Законодавця наслідують й розробники відомчих нормативно-правових актів, вживаючи його у текстах цих документів. Але поруч з цим, за усталеною традицією вони послуговуються і термінами «негласне співробітництво», «негласний співробітник» тощо.

Уважаємо використання терміна «негласне» більш коректним для позначення співробітництва осіб з оперативними підрозділами, ніж прикметника «конфіденційне». Незважаючи на достатньо близькі семантичні значення цих слів (конфіденційне – яке не підлягає розголосові; довірче, таємне; негласне – невідоме для інших; приховане, таємне), вони не є синонімічною парою.

Аналіз використання цих слів у різних сферах суспільного життя вказує на те, що конфіденційність соціальної взаємодії різних суб'єктів не передбачає збереження у таємниці її факту (але передбачає взаємну довіру цих суб'єктів та втаємничення змісту інформації, якою вони обмінюються). Натомість негласність передбачає приховування самого факту соціальної взаємодії, а відповідно і його змісту.

Так, соціальна взаємодія банкіра та клієнта, лікаря й пацієнта, адвоката і підозрюваного (обвинуваченого) здійснюється конфіденційно. Водночас вона відкрита, гласна: пацієнт офіційно записується на прийом, лікар оформлює медичну документацію; працівник банку та клієнт у приміщенні банку укладають договір, проводять банківські операції; адвокат відкрито послуговується наданими йому правами щодо захисту підозрюваного (обвинуваченого). У таких формах соціальної взаємодії немає місця негласності. Адже сам конкретний факт такої взаємодії ніхто не приховує. Про це свідчить і аналіз змісту наукових досліджень з питань конфіденційності в питаннях суспільних відносин у сферах релігійної діяльності¹; надання медичних послуг²; роботи банків з клієнтами³; журналістики⁴; господарювання⁵; адвокатської діяльно-

¹ І Король, 'Забезпечення конфіденційності сповіді громадян кримінально-правовими засобами: пропозиції до законодавства' (2008) 20 *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України* 194–200.

² М Щирба, 'Міжнародно-правове регулювання принципу конфіденційності у сфері охорони здоров'я' (2016) 4 *Прикарпатський юридичний вісник* 15–18; Р Полюлях, 'Конфіденційність медичних записів в США: державно-управлінський аспект' (2016) *Актуальні проблеми державного управління* 77–82.

³ О Чернадчук, 'Конфіденційність інформації клієнта банку: актуальні питання' (2016) 1 *Інформація і право* 37–43.

⁴ В Ліс, 'Конфіденційний характер журналістики у польському законодавстві' (2014) 59 *Вісник Львівського університету. Серія: Юридична* 216–221.

⁵ В Журавель, Т Ткачук, 'Організаційне проектування у системі захисту конфіденційної інформації суб'єкта господарювання' (2014) 1 *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави* 76–83.

сті¹ та ін. Щодо адвокатської діяльності, то принцип її конфіденційності закріплено на законодавчому рівні – у ч. 1 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Негласне співробітництво особи з оперативним працівником також передбачає втаємничення змісту інформації, якою обмінюються сторони. Проте одночасно вона передбачає і приховування самого факту соціальної взаємодії (із застосуванням забезпечення засобів конспірації). При цьому, без конфіденційності інформаційного обміну не може бути і негласності. Отже конфіденційність – необхідна умова негласного співробітництва, а негласність не є умовою співробітництва конфіденційного. Тому конфіденційне співробітництво з особами теоретично може здійснюватися будь-якими посадовими особами правоохоронних та інших державних органів без застосування засобів конспірації та без спеціальної юридичної регламентації. Суб'єктами організації негласного співробітництва можуть виступати лише визначені КПК України та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» державні органи та їх підрозділи, які мають сили, засоби та законні підстави для забезпечення конспірації такого співробітництва.

Слід зауважити, що у нормативно-правових актах України конфіденційність здебільшого розглядають не як властивість певної діяльності (дій, роботи, взаємодії, заходів тощо), а як властивість інформації.

Так, частина 2 ст. 32 Конституції України передбачає, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення **конфіденційної інформації** про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Стаття 862 Цивільного кодексу України має назву

«Конфіденційність одержаної сторонами інформації», а ст. 895 – **«Конфіденційність відомостей про договір»**. Частина 1 ст. 162 Господарського кодексу України передбачає, що суб'єкт господарювання, який є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної **інформації**, має право на захист від незаконного використання цієї **інформації** третіми особами, за умов, що ця **інформація** має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів щодо охорони її **конфіденційності**.

Пунктом 17.1.9. ст. 17 Податкового кодексу України встановлено, що платник податків має право на нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди, та відомостей, що становлять **конфіденційну інформацію**, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами.

Статтею 182 Кримінального кодексу України встановлюється відповідальність за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення **конфіденційної інформації** про особу або незаконну зміну такої інформації.

У ч. 2 ст. 21 Закону України «Про інформацію» подається визначення **конфіденційної інформації** (інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. **Конфіденційна інформація** може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом).

¹ К Северин, 'Проблеми нормативного регулювання та реалізації принципу конфіденційності адвокатської діяльності' (2014) 9–2(2) *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція* 120–122; А Біцай, 'Дотримання конфіденційності посередництва адвокатом-медіатором в Україні' (2015) 1 *Часопис Київського університету права* 248–251.

Частина 2 ст. 5 Закону України «Про захист персональних даних» передбачає, що персональні дані можуть бути віднесені до **конфіденційної інформації** про особу законом або відповідною особою. Не є **конфіденційною інформацією** персональні дані, що стосуються здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Аналогічний підхід спостерігається і у наукових дослідженнях.

Водночас прикметник негласний (негласне, негласна) здебільшого використовується не для позначення властивості інформації, а для характеристики певної діяльності або її елементів. Так, глава 21 КПК України має назву «**Негласні слідчі (розшукові) дії**». Лише в межах цієї глави зазначене словосполучення вжито понад сто разів.

Стаття 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає таку діяльність як систему гласних і **негласних** пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних **заходів**, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. У п. 7 ч. 2 ст. 8 цього Закону передбачено право оперативних підрозділів **негласно виявляти** та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину.

У ст. 4 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» передбачено принцип «поєднання гласних та **негласних форм і методів діяльності**».

Частина 2 ст. 7 зазначеного Закону передбачає право підрозділів та співробітників Служби безпеки України **виявляти, фіксувати і документувати** гласно і **негласно** розвідувальні, терористичні та інші посягання на державну безпеку України. Частиною 3 ст. 8 цього ж Закону передбачено, що контррозвідувальна **діяльність** здійснюється гласно і **негласно**.

Прикметник негласний (негласна, негласне) для позначення певних дій, заходів активно застосовують і науковці¹.

Отже сьогодні склалася стійка тенденція у правотворенні та наукових дослідженнях використовувати прикметник конфіденційний (конфіденційна, конфіденційне) для позначення властивості інформації, а прикметник негласний (негласне, негласна) для характеристики певної діяльності або її елементів.

Винятки коли б прикметник негласний (негласне, негласна) застосовувався для того аби передати властивість інформації (наприклад, негласні відомості, негласні дані, негласна інформація) у вітчизняному законодавстві відсутні. Немає їх і у досліджених нами підзаконних нормативно-правових актах. Проте трапляються випадки застосування законодавцем прикметника конфіденційний (конфіденційна, конфіденційне) для позначення певних дій. Усі вони пов'язані із прийняттям КПК України 2012 року. Саме там (у ст. 275) було вжито термін «конфіденційне співробітництво», який пізніше було імплементовано і до деяких

¹ С Князев, 'Історично-правові передумови законодавчого врегулювання організації негласної роботи й оперативно-розшукової діяльності в Україні' (2018) 1 *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ* 115–128; В Уваров, 'Проблеми правової регламентації інституту негласних слідчих (розшукових) дій' (2017) 3 *Вісник Національної академії прокуратури України* 19–24; О Авдєєв, 'Використання переміщення під негласним контролем у протидії контрабанді фальсифікованих лікарських засобів в Україні' (2015) Vol. 2 Iss. 6 *Evropsky politicky a pravni diskurz* 213–218; Д Сергеева, 'Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні: щодо удосконалення норм чинного КПК України' (2016) 1 *Південно-український правничий часопис* 105–107; М Погорецький, 'Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні' (2013) 1 *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ* 270–277; М Погорецький, 'Застосування провокації в ході негласних розслідувань: питання правомірності' (2016) 1 *Вісник кримінального судочинства* 33–42; О Старенький, М Цуцкірідзе, 'Використання негласних слідчих (розшукових) дій як засобів доказування в кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні' (2015) *Право України* 152–161; О Старенький, 'Проблемні аспекти законодавчої регламентації провадження негласних слідчих (розшукових) дій' (2013) 4 *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ* 449–455; М Стацак, Л Мазур, 'Проблемні аспекти застосування негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ОВС України' (2012) 6 (84) *Митна справа* 85–89.

інших законів, а також широкого кола відомчих нормативно-правових актів.

Цілком можливо, що законодавець запровадив цю конструкцію правової норми (з використанням прикметника конфіденційно), тому що вона є складовою інституту негласних слідчих (розшукових) дій. З цих позицій усі ці дії, методи та засоби, котрі використані для їх проведення, є негласними. Так, візуальне спостереження, обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи, контроль за вчиненням та інші процесуальні дії, передбачені главою 21 КПК України, проводяться негласно, але у тексті відповідних норм цього не зазначено. Такий підхід вважаємо непродуктивним, оскільки безпосередній зміст кожної процесуальної дії має чітко урегулюватися конкретною нормою, а не назвою розділу чи глави закону.

Для того, аби сформулювати чітке поняття та розкрити зміст негласного співробітництва, потрібно визначити його належність до певної наукової категорії.

У теорії оперативно-розшукової діяльності ustalеними є погляди, які ґрунтуються на розумінні негласного співробітництва як відносин між оперативними підрозділами та особами, що залучені до виконання завдань ОРД. Водночас тлумачення іменника «співробітництво» дає підстави визначати його як спільну діяльність певних суб'єктів. Якщо така діяльність є погодженою (організованою), її слід розглядати як взаємодію. У теорії права формою соціальної взаємодії вважають правові відносини. Тому змістом негласного співробітництва є спільна організована діяльність (взаємодія), а правові відносини – його формою.

Розгляд негласного співробітництва як певного виду діяльності потребує розуміння її змісту, зокрема, як складової інших видів діяльності – ОРД та кримінального процесу.

Фундаментальні засади розуміння змісту ОРД та кримінального процесу на ґрунті глибокого наукового аналізу праць попередників сформував М. А. Погорецький¹. Учений слушно виокремлює такі внутрішні структурні елементи змісту ОРД і кримінального процесу, як: мета, завдання, дії та суб'єкти, що утворюють їх як цілісні діяльні системи, а також зовнішні їх елементи, якими є стадії, етапи, організаційно-правові форми. З цим підходом повністю погоджуємося і вважаємо, що саме з таких позицій потрібно досліджувати сутність як оперативно-розшукової діяльності та кримінального процесу загалом, так і окремих їх складових, зокрема, негласного співробітництва.

При цьому мета негласного співробітництва збігається з метою ОРД та кримінального процесу. Завдання негласного співробітництва відповідають окремій складовій завдань ОРД та кримінального процесу, що виконуються за допомогою конкретних специфічних дій, передбачених здебільшого відомчими нормативно-правовими актами.

Щодо суб'єктів негласного співробітництва, то вони розмежовуються на дві сторони. З одного боку, це визначені законом посадові особи уповноважені організувати та використовувати негласне співробітництво. З іншого – особи, які залучені ними до такого співробітництва. Аналіз норм Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» свідчить, що до перших належать працівники усіх підрозділів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності згідно зі ст. 5 цього Закону. Аналіз п. 17 ч. 1 ст. 3, ч. 1 ст. 38 та ч. 1 ст. 275 КПК України дозволяє віднести до першої сторони негласного співробітництва також: а) слідчих органів досудового розслідування (органів Національної поліції; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів

¹ М. Погорецький, *Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія* (Арсіс ЛТД 2007) 153.

державного бюро розслідувань; органів Державної кримінально-виконавчої служби України); б) детективів підрозділу детективів та детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

У теорії та практиці кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності для позначення таємного використання послуг осіб, які погоджуються на засадах конспірації здобувати та надавати оперативним підрозділам необхідну інформацію, негласно створювати умови, потрібні для проведення певних дій, заходів, операцій, брати у них безпосередню участь тощо варто послуговуватися терміном «негласне співробітництво».

Висновки. Під негласним співробітництвом пропонуємо розуміти таємну взаємодію між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів (оперативними працівниками,

слідчими органів досудового розслідування, детективами НАБ України) та особами, залученими до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності й кримінального провадження. Зазначена взаємодія здійснюється на засадах конспірації: утаємничується не лише її зміст, а й сам факт.

Вживання терміна «конфіденційне співробітництво» допустимо в іншому значенні: взаємодія між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів та особами, залученими до виконання завдань правоохоронної діяльності, що здійснюється з утаємниченням змісту інформаційного обміну, але не передбачає обов'язкового утаємничення самого факту такої взаємодії.

Конфіденційність є необхідною умовою негласного співробітництва, а негласність не є умовою співробітництва конфіденційного.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 28.06.1991 № 254к/96-ВР. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96вр>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedural Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 13.04.2012 № 4651-VI. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 05.04.2001 № 2341-III. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>> data zvernennia 11.02.2019 (in Ukrainian).
4. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 16.01.2003 № 435-IV. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
5. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 16.01.2003 № 436-IV. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
6. Podaktkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 02.12.2010 № 2755-VI. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
7. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist [On Operative and Searching Activity]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 18. 02.1992 № 2135-12. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/2135-12>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
8. Pro informatsiiu [On Information]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 02.10.1992 № 2657-XII. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
9. Pro kontrozviduvalnu diialnist [On counterintelligence activities]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 26.12.2002 № 374-IV. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/374-15>> data zvernennia 11.02.2019 [in Ukrainian].
10. O zashchite personal'nykh dannykh [On the protection of personal data]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] № 374-IV vid 1.06.2010. <<https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17>> data zvernennia 11.02.2019 [in Russian].

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

11. Pohoretskyi M, *Funktsionalne pryznachennia operatyvno-rozshukovoi diialnosti u kryminalnomu protsesi* [Functional appointment of Operative and Searching Activity in the Criminal Process] (Arsis LTD2007) 576 [in Ukrainian].

JOURNAL ARTICLES

12. Avdieiev O, 'Vykorystannia peremishchennia pid nehlasnym kontrolem u protyidii kontrabandi falsyfikovanykh likarskykh zasobiv v Ukraini' [The use of movement under the secret control in counteraction to smuggling of adulterated medicines in Ukraine] (2015) Vol. 2 Iss. 6 Evropsky politicky a pravni diskurz 213–218 [in Ukrainian].
13. Bitsai A, 'Dotrymannia konfidentsiinosti poserednytstva advokatom-mediatorom v Ukraini' [Abidance confidentiality of mediation by the advocate-mediator in Ukraine] (2015) 1 Chasopys Kyivskoho universytetu prava 248–251 [in Ukrainian].
14. Chernadchuk O, 'Konfidentsiinst informatsii kliienta banku: aktualni pytannia' [Confidentiality of bank customer information: topical issues] (2016) 1 Informatsiia i pravo 37–43 [in Ukrainian].
15. Kniaziev S, 'Istorychno-pravovi peredumovy zakonodavchoho vrehuliuvannia orhanizatsii nehlasnoi roboty y operatyvno-rozshukovoi diialnosti v Ukraini' [The Historical and Legal Background of Covert Operative and Search Activities Regulation in Ukraine] (2018) 1 Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav 115–128 [in Ukrainian].
16. Korol I, 'Zabezpechennia konfidentsiinosti spovidi hromadian kryminalno-pravovymy zasobamy: propozytsii do zakonodavstva' [Providing the confidentiality of people's Confessions by the penal (criminal) Means: the Propositions to the Legislation] (2008) 20 Aktualni problemy vdoskonalennya chynnogo zakonodavstva Ukrainy 194–200 [in Ukrainian].
17. Lis W, 'Konfidetsijnij karakter zhurnalistyky u polskomu zakonodavstvi' [Confidential character of journalism under Polish Legislation] (2014) 59 Visnyk Lvivskoho universytetu. Ser.: Yurydychna. 216–221 [in Ukrainian].
18. Pohoretskyi M, 'Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii: problemy provadzhennia ta vykorystannia rezultativ u dokazuvanni' [Covert investigative (search) actions: problems of proceedings and using of the results in proving] (2013) 1 Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav 270–277 [in Ukrainian].
19. Pohoretskyi M, 'Zastosuvannia provokatsii v khodi nehlasnykh rozsliduvan: pytannia pravomirnosti' [The use of provocations during secret investigations: the issue of legality] (2016) 1 Visnyk kryminalnogo sudochynstva 33–42 [in Ukrainian].
20. Polulyah R, 'Konfidetsijnist' medy'chny'x zapy'siv v SSHA: derzhavno-upravlins'ky'j aspekt' [Confidentiality of medical records in the United States: public-administrative aspect] (2016) Aktual'ni problemy' derzhavnogo upravlinnya 77–82 (in Ukrainian).
21. Serhieieva D, 'Problemni pytannia postanovlennia ukhval pro provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii' [Problematic issues of decision on conducting covert investigative (search) actions] (2014) 1 Visnyk Chernivets'koho fakultetu Natsionalnogo universytetu «Odeska yurydychna akademii» 177–186 [in Ukrainian].
22. Severyn K, 'Problemy normatyvnoho rehuliuвання ta realizatsii pryntsyphu konfidentsiinosti advokatskoi diialnosti' [Problems of normative regulation and implementation of the principle of confidentiality of advocacy] (2014) 9–2(2) Naukovyj visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universtetu. Seriya: Yury sprudenciya 120–122 [in Ukrainian].
23. Shchyryba M, 'Mizhnarodno-pravove rehuliuвання pryntsyphu konfidentsiinosti u sferi okhorony zdorovia' [International legal regulation of confidentiality principle in the health sector] (2016) 4 Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk 15–18 [in Ukrainian].
24. Starenkyi O, 'Problemni aspekty zakonodavchoi rehlamentatsii provadzhennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii' [Problematic aspects of the legislative regulation of conducting covert investigative (search) actions] (2013) 4 Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav 449–455 [in Ukrainian].
25. Stashchak M, Mazur L, 'Problemni aspekty zastosuvannia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii operatyvnymy pidrozdilamy OVS Ukrainy' [Problematic aspects of using covert investigative (search) actions by operative subdivisions of Internal Affairs Bodies of Ukraine] (2012) 6 (84) Mytna sprava 85–89 [in Ukrainian].
26. Tsutskiridze M, Starenkyi O, 'Vykorystannia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii yak zasobiv dokazuvannia v kryminalnomu provadzhenni na dosudovomu rozsliduvannya' [Secret Investigation (Search) Actions as a Means of Proof in Criminal Proceedings in Pre-Trial Investigation] (2015) Pravo Ukrainy 152–161 [in Ukrainian].
27. Uvarov V, 'Problemy pravovoi rehlamentatsii instytutu nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii' [Challenges of covered investigative actions legal regulation] (2017) 3 Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy 19–24 [in Ukrainian].
28. Zhuravel V, Tkachuk T, 'Orhanizatsiine proektuvannia u systemi zakhystu konfidentsiinoi informatsii subiekta hospodariuvannia' [Organizational design in the system of protection of confidential information of the subject of economic entities] (2014) 1 Informatsiina bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy 76–83 [in Ukrainian].

Hribov M.,*Doctor of Laws Senior research associate
Professor of Operative and Searching Activity
Department National Academy of Internal Affairs***Kozachenko O.,***Ph.D in Law Senior research associate
Professor of Security Management,
Law Enforcement and Anti-Corruption Activities
Department Interregional Academy
of Personnel Management***Correlation of the notions «confidential cooperation» and «tacit cooperation».**

The chaos in usage and interpretation of the terms connected with the confidential (tacit) cooperation, which has a negative impact on law enforcement practice, is observed nowadays in legislation, subordinate normative acts, scientific sources and educational literature. Unification of the terminology requires a proper background, which namely determines the necessity of this research.

The purpose of the article is to define correlation of the notions «confidential cooperation» and «tacit cooperation» as the categories of the theory and the practice of criminal proceeding and operative-search activity.

The main theoretical result of the study is the clear definition of correlation and delineation of the concepts «confidential cooperation» and «tacit cooperation». The main practical result of the study is the provision of recommendations as to the usage of these terms in law-making activity.

The following conclusions are made as the results of the research.

In theory and practice of criminal proceeding and operative-search activity the term tacit cooperation is worth to be used in order to identify the covert usage of services of persons who agreed, on the principles of conspiracy, to acquire and to provide operative units with the necessary information, to create the conditions, necessary for certain actions, measures, operations secretly, to participate in this kind of actions directly, etc.

Under the term «tacit cooperation» we propose to understand the covert interaction between law enforcement officials authorized by legislation (operative officers, investigators of the pre-trial investigation bodies, detectives of the NABU of Ukraine) and persons involved into accomplishment of the tasks of operative and investigative activities and criminal proceedings. The indicated interaction is carried out on the principles of conspiracy: not only its content, but also the fact itself is covered.

The usage of the term «confidential cooperation» is possible in the other sense: interaction between authorized law enforcement officials and persons, involved into accomplishment of the tasks of the law enforcement activity, which is carried out transparently, but providing secrecy of the information exchange's content.

Key words: *tacit cooperation, confidential cooperation, criminal proceeding, pre-trial investigation, operative-search activity.*

Стаття надійшла до редакції журналу 19.02.2019